

ÖFFENTLICHKEITSBETEILIGUNG IM BEREICH DES BAURECHTS

ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI V OBLASTI STAVEBNÍHO PRÁVA

Die gemeinsame Grenzregion
Böhmen-Bayern:
Überwinden der rechtlichen
Hindernisse in den Bereichen
Verwaltung, Wirtschaft, Soziales
und Gesundheit

Společný příhraniční region
Česko-Bavorsko:
Překonání právních překážek v oblasti
správy, ekonomiky, sociálních věcí
a zdravotnictví

**Europäische Union
Evropská unie**
Europäischer Fonds für
regionale Entwicklung
Evropský fond pro
regionální rozvoj

Ziel ETZ | Cíl EÚS
Freistaat Bayern –
Tschechische Republik
Česká republika –
Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)

Die gemeinsame Grenzregion Böhmen-Bayern – Überwinden der rechtlichen Hindernisse in den Bereichen Verwaltung, Wirtschaft, Soziales und Gesundheit

Interreg-Projektnummer 68

Laufzeit: 01.09.2017 – 29.02.2020

Gefördert durch den Europäischen Fonds für regionale Entwicklung (EFRE) im Rahmen des Programms „Europäische Territoriale Zusammenarbeit 2014 – 2020“ („INTERREG Tschechische Republik – Bayern 2014 – 2020“).

Leadpartner: **Westböhmsche Universität Pilsen**

Projektpartner: **Universität Passau**

Assoziierter Partner: **Union der Städte und Gemeinden der Tschechischen Republik**
(„Svaz měst a obcí České republiky“)

Urheber der Texte für die einzelnen Rechtslagen sind die jeweiligen Universitäten.

Die Übersetzung in die andere Muttersprache erfolgte jeweils von dem Partner.

Společný příhraniční region Česko-Bavorsko: Překonání právních překážek v oblasti správy, ekonomiky, sociálních věcí a zdravotnictví

Číslo projektu: 68

Termín realizace: 01. 09. 2017 – 29. 02. 2020

Financováno z Programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko,
Cíl EÚS 2014–2020

Hlavní partner: **Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická**

Projektový partner: **Univerzita v Pasově, Institut für Rechtsdidaktik**

Asociovaný partner: **Svaz měst a obcí České republiky**

Příslušné univerzity jsou autory textů pro jednotlivé právní situace.

Překlad do jiného mateřského jazyka provedl projektový partner.

Impressum:

Verantwortlicher gem. Art. 7 I BayPrG:

Interreg-Projekt / Číslo projektu 68:**Die gemeinsame Grenzregion Böhmen-Bayern:**

Überwinden der rechtlichen Hindernisse in den Bereichen Verwaltung, Wirtschaft, Soziales und Gesundheit

Společný příhraniční region Česko-Bavorsko:

Překonání právních překážek v oblasti správy, ekonomiky, sociálních věcí a zdravotnictví

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Sady Pětatřicátníků 14

306 14 Plzeň

Verantwortliche:

Monika Forejťová

Druck durchgeführt von:

Ostler Druck und Lettershop GmbH

Spitalhofstraße 73

D-94032 Passau

Publikace vydána:

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Sady Pětatřicátníků 14

306 14 Plzeň

Projektlogo:

Konzept & Design: Martin Schmid, media-9.de

INTERREG V-Projekt zur Überwindung rechtlicher Hindernisse in den Bereichen Verwaltung, Wirtschaft, Soziales und Gesundheit als Plattform für die künftige Zusammenarbeit

Am 01.09.2017 begann das gemeinsame Projekt der Universitäten Pilsen (Lehrstuhl für Verfassungs- und Europarecht, Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.) und Passau (Lehrprofessur für Öffentliches Recht, Prof. Dr. Urs Kramer) im Rahmen des europäischen Programmes für die grenzüberschreitende Zusammenarbeit Tschechische Republik – Freistaat Bayern „Ziel ETZ 2014–2020“. Seither ist das Hauptziel beider Teams, die aus mehreren Wissenschaftler/innen mit unterschiedlichen Schwerpunkten im Öffentlichen Recht bestehen, systematische und rechtlich tragfähige Lösungen für die schrittweise Überwindung der bestehenden Hindernisse im Kontext der Ländergrenzen zu suchen. Diese Probleme treten dabei sowohl im Feld der Legislative, also schon beim derzeit geltenden Recht selbst, als auch bei dessen Anwendung durch die Verwaltung und die Gerichte auf. Hier Auswege zu finden und eine freundschaftliche grenzüberschreitende Zusammenarbeit in der Grenzregion von Tschechien und Bayern zu ermöglichen, war die Aufgabe und Herausforderung in den letzten zweieinhalb Jahren.

Ein weiteres Ziel des Projektes ist damit eng verbunden, nämlich die Hoffnung, auf diese Weise die Attraktivität des Lebens der Menschen in der tschechisch-bayerischen Region zu fördern und das Interesse von Investoren/innen an der gemeinsamen Region durch die schrittweise Beseitigung der derzeit eine prosperierende Entwicklung häufig noch hemmenden rechtlichen Hindernisse und Verwaltungshindernisse zu fördern.

Im Rahmen der Projektarbeit wurden nach einer umfangreichen Recherche zu den bestehenden Problemen, in die auch viele Grenzlandakteure/innen eingebunden waren, schließlich drei thematische Arbeitsteams eingerichtet, die sich mit den vor allem öffentlich-rechtlichen und Verwaltungsfragen befassen, um die grenzüberschreitende Zusammenarbeit in der Region Tschechien-Bayern schrittweise zu verbessern. Konkret wurden dafür die Bereiche Verwaltung, Wirtschaft sowie Soziales und Gesundheitswesen ausgewählt, bei denen die Unterstützung verschiedener Partner/innen aus der Praxis die Umsetzung und Erfüllung der Projektziele sicherstellen sollte.

Eines der nach außen sichtbaren Ergebnisse der Aktivitäten der gemischten tschechisch-deutschen Teams ist die Herausgabe von „Handbüchern“ mit Informationen zur Erleichterung der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit in den einzelnen untersuchten Bereichen und zur Vorstellung bewährter Verfahren (so genannter „Best-Practice-Beispiele“). Eines dieser „Handbücher“ halten Sie gerade in Händen.

In ihm geht es um das Baurecht, dessen Funktionstüchtigkeit ein wichtiger Standortfaktor für eine Region ist. Dieses „Handbuch“ dient zum einen dem Rechtsvergleich, der aufzeigen soll, in welchem Verfahren deutsche und tschechische Gemeinden Bebauungspläne für ihr Gebiet erstellen und unter welchen Bedingungen eine Baugenehmigung für ein Haus oder ein anderes Bauvorhaben erteilt wird. Daneben gibt es auch Antworten auf die Frage, welche Möglichkeiten die Gemeinden und die Bevölkerung in beiden Staaten haben, wenn sie sich gegen ein Bauvorhaben oder einen Bebauungsplan im eigenen oder auch im Nachbarstaat wehren möchten. Wir stellen Ihnen diese Handbücher in der Hoffnung und Überzeugung vor, dass sie ein nützliches Werkzeug für Sie sein mögen, bei der schrittweisen Überwindung der sprachlichen, administrativen, rechtlichen und Verwaltungshindernisse mitzuhelfen. Sollte sich dieses Ziel auch auf diesem Weg realisieren lassen, wären wir sehr froh.

Monika Forejtová / Urs Kramer

INTERREG V-Projekt Společný příhraniční region Česko-Bavorsko: Překonání právních překážek v oblasti správy, ekonomiky, sociálních věcí a zdravotnictví

1. září 2017 započal společný projekt mezi univerzitami v Plzni (vedoucí katedry ústavního a evropského práva, Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.) a v Pasově (Profesor veřejného práva, prof. Dr. Urs Kramer) v rámci evropského programu pro přeshraniční spolupráci Česká republika - Svobodný stát Bavorsko „Cíl EÚS 2014-2020“. Od té doby je hlavním cílem obou týmů, které se skládají z několika vědců s různými důrazy na veřejné právo, hledat systematická a právně realizovatelná řešení pro postupné překonávání stávajících překážek v kontextu státních hranic. Tyto problémy vystávají jak v oblasti zákonodárného sboru, tj. v samotném současném právu, tak při jeho uplatňování správními orgány a soudy. Hledání cest a umožnění přátelské přeshraniční spolupráce v příhraničním regionu České republiky a Bavorska bylo v posledních dvou a půl letech úkolem a výzvou.

Další cíl projektu je s tím velmi úzce spojen, a to je naděje na podporu a zvýšení atraktivity života lidí v česko-bavorském regionu a zájem investorů o společný region díky postupnému odstranění právních překážek, které ještě nyní znamenají jisté potíže v prosperujícím rozvoji společného regionu.

V rámci projektové práce byly po rozsáhlých rešerších existujících problémů, kterých se účastnilo mnoho příhraničních aktérů, vytvořeny tři tematické pracovní skupiny, které se zabývají především veřejným právem a správními otázkami, aby se přeshraniční spolupráce v regionu Česko-Bavorsko postupně mohla i nadále zlepšovat. Konkrétně byly vybrány oblasti správy, ekonomiky, sociálních věcí a zdravotnictví, pro které by měla podpora od různých partnerů z praxe zajistit realizaci a naplnění cílů projektu.

Jedním z jasně viditelných výsledků činnosti smíšených česko-německých týmů je zveřejnění „příruček“ s informacemi, které usnadní přeshraniční spolupráci v jednotlivých zkoumaných oblastech a představí osvědčené postupy (tzv. „Příklady osvědčených postupů“).

V současné době držíte jednu z těchto „příruček“. Zabývá se stavebním zákonem, jehož funkčnost je pro region důležitým lokalizačním faktorem. Tato „příručka“ slouží na jedné straně k porovnání zákonů, které mají ukázat, v jakém postupu německé a české obce zpracovávají plány rozvoje svého území a za jakých podmínek je vydáno stavební povolení pro dům nebo jiný stavební projekt. Zde najdete také odpovědi na otázku, jaké možnosti mají obce a obyvatelstvo v obou zemích, pokud se chtějí bránit proti stavebnímu projektu nebo plánu rozvoje ve své vlastní zemi nebo v zemi sousední.

Tyto příručky vám předkládáme v naději a víře, že pro vás mohou být užitečným nástrojem, který vám pomůže postupně překonávat jazykové, administrativní, právní a další překážky. Pokud lze tohoto cíle dosáhnout také tímto způsobem, byli bychom velmi šťastní.

Monika Forejtová / Urs Kramer

VERGLEICHENDE DARSTELLUNG DES BAURECHTS IN DEUTSCHLAND UND TSCHEDIEN MIT FOKUS AUF DEN (GRENZÜBERSCHREITENDEN) BETEILIGUNGSMÖGLICHKEITEN

Stellen Sie sich vor, Ihr Nachbar – zum Beispiel ein Bauer – möchte gleich neben Ihrem Grundstück beispielsweise einen neuen Schweinestall bauen. Sie haben bereits Angst, dass Sie ihren morgendlichen Kaffee nicht mehr ungestört auf der Terrasse genießen können. Allerdings haben Sie die Möglichkeit, entweder mit Ihrem Nachbarn zu reden und alle Bedenken oder Ängste aus dem Weg zu räumen oder notfalls die Baubehörde einzuschalten. Was aber, wenn Ihr „Nachbar“ (im baurechtlichen Sinn) auf der anderen Seite der Grenze etwa den Bau einer neuen Müllverbrennungsanlage plant? An wen können Sie sich dann wenden, und was können Sie dagegen unternehmen?

Ausgewogene Regeln darüber, wo und wie gebaut werden darf, sind ein wichtiger Faktor für einen gesunden Lebens- und Wirtschaftsraum. Im Grenzgebiet sind zudem von den Bauleitplänen und der Realisierung von einzelnen Vorhaben oft auch Gemeinden und Bevölkerung des jeweiligen Nachbarstaates betroffen. Aus diesen Gründen soll im Folgenden in einem **Rechtsvergleich** kurz dargestellt werden, wie das Baurecht in Deutschland und in der Tschechischen Republik aufgebaut ist, und es soll ergründet werden, welche **Möglichkeiten es für die Gemeinden sowie die Bevölkerung dies- und jenseits der Grenze** gibt, sich in das jeweilige Planungsverfahren einzubringen oder sich gegen Einzelvorhaben zu wehren.

ÜBERBLICK: AUFBAU DES BAURECHTS IN DEUTSCHLAND

In Deutschland wird differenziert:

- Das **Bauplanungsrecht** regelt als so genanntes Bodenrecht die bauliche Nutzbarkeit der Grundstücke („Wo darf gebaut werden?“). Die Gesetzgebungskompetenz dafür liegt beim Bund, der dazu das Baugesetzbuch (BauGB) und die Verordnung über die bauliche Nutzung der Grundstücke (BauNVO) erlassen hat.
- Das **Bauordnungsrecht** regelt demgegenüber die baulich-technischen Anforderungen an die Bauvorhaben und das förmliche Genehmigungsverfahren („Wie darf gebaut werden?“). Gesetzgebungskompetent sind hierfür die Bundesländer. In Bayern gibt es in diesem Bereich die Bayerische Bauordnung.

SROVNÁNÍ VÝKLADU STAVEBNÍHO PRÁVA V NĚMECKU A ČESKÉ REPUBLICE SE ZAMĚŘENÍM NA PŘEŠHRANIČNÍ ÚČAST

Představte si, Váš soused – např. zemědělec – si chce hned vedle Vás postavit vepřín. Začnete mít obavy, že si už nebudete moci vychutnat svou ranní kávu v klidu na terase. Máte však možnost buď si se svým sousedem promluvit a odstranit jakékoli předsudky nebo obavy z nové stavby nebo v případě potřeby kontaktovat stavební úřady. Ale co se stane, když Váš soused plánuje postavit novou spalovnu odpadů na druhé straně hranice? Koho můžete kontaktovat a co proti tomu můžete udělat?

Vyvážená pravidla o tom, kde a jak je povoleno stavět, jsou důležitým faktorem zdravého životního a ekonomického prostoru. V příhraniční oblasti se rozvojové plány a realizace jednotlivých projektů často dotýkají také obcí a obyvatel sousední země. Z těchto důvodů je v následujícím textu stručně popsáno, jak je stavební zákon v Německu a České republice strukturován. Zároveň jsme zkoumali, jaké existují **možnosti pro zapojení obcí a obyvatel** do procesu územního plánování nebo jak se proti jednotlivým projektům bránit, a to **na obou stranách hranice**.

PŘEHLED: STRUKTURA STAVEBNÍHO PRÁVA V NĚMECKU

V Německu se rozlišuje:

- **Úprava územního plánování**, v podobě tzv. pozemkového zákona, reguluje použitelnost půdy pro stavební účely („Kde je možné provádět stavební práce?“). Legislativní pravomoc náleží spolkové vládě, která vydala stavební zákon (BauGB) a nařízení o stavebním využití půdy (BauNVO).
- **Stavební zákon** upravuje stavební a technické požadavky na stavební projekt a formální schvalovací proces („Jak se může stavět?“). K vydávání zákonů jsou příslušné spolkové státy. V Bavorsku je v této oblasti účinný bavorský stavební zákon.

BAUPLANUNGSRECHT

Grundsätzlich entscheiden die Gebietskörperschaften (vor allem die **Gemeinden**) über die Nutzung der vorhandenen Flächen:

- Diese „Planungshoheit“ gehört zu ihrem Recht auf **kommunale Selbstverwaltung** (das ist ähnlich wie in Tschechien).
- Das **BauGB** des Bundes setzt der gemeindlichen Planungshoheit aber auch Grenzen, indem es **formelle Anforderungen** (Vorgaben zu Entstehung/Verfahren und Form der Pläne) und **materielle/inhaltliche Vorgaben** (vor allem die Pflicht zur Abwägung, also zur Ermittlung, Gewichtung und zum Ausgleich aller widerstreitender Belange) enthält.

Darin zeigt sich die wichtige Funktion des Bauplanungsrechts, Nutzungskonflikte zu vermeiden und den vorhandenen Raum gerecht zu verteilen.

BETEILIGUNG DER ÖFFENTLICHKEIT UND ANDERER BEHÖRDEN AN DER PLANUNG

Die zur Umsetzung ihrer Hoheit von den Gemeinden aufgestellten Bauleitpläne bilden die Grundlage für später realisierte Vorhaben, die sich wiederum auch auf die **Bevölkerung und Umwelt des Nachbarstaates auswirken** können (zum Beispiel durch Immissionen, Gefahren, Auswirkungen auf die Infrastruktur und Versorgungslage usw.). Deshalb muss bereits bei der Planung die Öffentlichkeit beteiligt werden – gegebenenfalls auch grenzüberschreitend.

- Zum Teil ist diese Beteiligung im **BauGB** vorgeschrieben:
 - § 3 BauGB: Bauleitpläne müssen öffentlich ausgelegt werden; jede Person (darunter fällt auch die **tschechische Öffentlichkeit!**) kann Stellungnahmen abgeben (aber dafür ist die jeweilige Frist zu beachten).
 - § 4 BauGB: zur Beteiligung von Behörden und „Trägern öffentlicher Belange“.

Wenn Stellungnahmen nicht berücksichtigt werden, kann der gesamte Bauleitplan formell rechtswidrig sein und damit von einem/einer Betroffenen vor dem Verwaltungsgerichtshof mit einem Normenkontrollantrag angegriffen werden (§ 47 VwGO). Leidet er unter einem beachtlichen Fehler, so wird ihn das Gericht für unwirksam erklären.

ZÁKON O ÚZEMNÍM PLÁNOVÁNÍ

Místní orgány (zejména **obce**) rozhodují o využití dostupného prostoru:

- To je součástí jejich práva na **místní samosprávu** (podobně jako v České republice).
- **BauGB** spolkové vlády stanovuje limity pro plánování, ale také rozsah tím, že obsahuje **formální požadavky** (specifikace týkající se vytvoření / postupu a formy plánů) a **specifikace materiálu / obsahu** (především povinnost zvážit, tj. určit a vyvážit, všechny konfliktní zájmy).

Tím se prokazuje důležitost funkce stavebního zákona, aby se předešlo konfliktům a dostupný prostor byl spravedlivě rozdělen.

ÚČAST VEŘEJNOSTI A DALŠÍCH ORGÁNŮ NA PLÁNOVÁNÍ

Vypracované plány tvoří základ pro projekty realizované později, které mohou ovlivnit **obyvatelstvo a životní prostředí sousedního státu** (např. emisemi, riziky, dopady na infrastrukturu a situaci dodávek atd.). Z tohoto důvodu musí být do plánování zapojena veřejnost – v případě potřeby i přeshraničně.

– Částečně je účast upravena v **BauGB**:

- § 3 BauGB: územní plány musí být zveřejněny; kdokoli (včetně **české veřejnosti!**) se k nim může vyjádřit (ale musí respektovat lhůty).
- § 4 BauGB: zapojení orgánů a „nositelů veřejného zájmu“.

Pokud námitky/připomínky nejsou zohledněny, celý územní plán může být formálně protiprávní, a proto jej může napadnout dotčená osoba u správního soudu se standardní žádostí o kontrolu (§ 47 VwGO). Pokud územní plán obsahuje výraznou chybu, soud jej prohlásí za neúčinný.

- Daneben können auch die **allgemeinen kommunalrechtlichen Formen** der Bürgerbeteiligung genutzt werden, die in der **Bayerischen Gemeindeordnung** geregelt sind:
 - Durch einen **Bürgerentscheid** können Gemeindebürger/innen über einzelne Aspekte der Bauleitpläne abstimmen (diese Entscheidung wirkt dann wie ein Gemeinderatsbeschluss). Es dürfen jedoch nur Ja/Nein-Fragen gestellt werden, sodass es nicht möglich ist, einen kompletten Bebauungsplan durch einen Bürgerentscheid aufzustellen, da dieser das Ergebnis von schwierigen Abwägungen ist.
 - Weniger verbindliche Möglichkeiten sind quasi als „Vorstufen“ dazu die **Bürgerversammlung** und der **Bürgerantrag**.
- In manchen Fällen müssen die **Gemeinden und Behörden des Nachbarstaates** auch noch gesondert beteiligt werden:
 - Nach § 4a Abs. 5 S. 1 BauGB, wenn erhebliche Auswirkungen auf den Nachbarstaat zu befürchten sind. Diese Vorschrift ermöglicht es der Gemeinde, die Behörden und Gemeinden des Nachbarstaates zu unterrichten. Verpflichtet sind sie dazu aber nur, wenn die Auswirkungen erheblich und die tschechischen Gemeinden in ähnlichen Situationen auch zur Unterrichtung der deutschen Gemeinden in einem ähnlichen Umfang verpflichtet sind (das ist der so genannte „Grundsatz der Gegenseitigkeit und Gleichwertigkeit“).
 - Nach § 4a Abs. 5 S. 2 BauGB, wenn die erheblichen Auswirkungen gerade die Umwelt betreffen. In diesem Fall sind Gemeinden und Behörden des Nachbarstaates in einem zweistufigen Verfahren zu beteiligen, das dem Verfahren nach dem **Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (UVPG)** entspricht.

– Kromě toho lze také využít účasti veřejnosti dle **místního obecního práva** obsaženého v **bavorském obecním zákoníku**:

- Na základě **rozhodnutí občanů** mohou místní občané hlasovat o jednotlivých aspektech územních plánů (toto rozhodnutí pak působí jako rozhodnutí městské rady). Lze však klást pouze otázky ano / ne, takže není možné sestavit kompletní plán rozvoje prostřednictvím referenda, protože ten je výsledkem obtížných rozvah.
- Méně závaznou alternativou jsou **shromáždění a žádosti občanů**.

– V některých případech musí být obce a **úřady/orgány sousedního státu** zapojeny speciálně:

- Podle § 4a odst. 5 věty 1 BauGB, pokud existuje riziko významného dopadu na sousední stát. Toto nařízení umožňuje obci informovat úřady a obce sousedního státu. Jsou však povinni tak učinit pouze tehdy, jsou-li účinky zásadní, a pokud jsou české obce v podobné situaci také povinny informovat německé obce v podobné míře (tzv. zásada reciprocity a rovnocennosti).
- Podle § 4 a odst. 5 věty 2 BauGB, pokud významné dopady ovlivňují životní prostředí. V tomto případě jsou obce a úřady v sousedním státě zapojeny do dvoustupňového řízení, které odpovídá postupu podle **zákona o posuzování vlivů na životní prostředí**.

BETEILIGUNG DER ÖFFENTLICHKEIT UND ANDERER BEHÖRDEN NACH DEM GESETZ ÜBER DIE UMWELTVERTRÄGLICHKEITSPRÜFUNG (UVPG)

Bei Vorhaben, die in der Anlage zum UVPG aufgezählt sind (wie zum Beispiel viele Industrieanlagen, Straßen, Abfalldeponien) oder bei Plänen, die solche Vorhaben ermöglichen, ist häufig eine so genannte Umweltverträglichkeitsprüfung (UVP) oder eine strategische Umweltprüfung durchzuführen. Ist erkennbar, dass ein Vorhaben oder Plan erhebliche grenzüberschreitende Umweltauswirkungen haben kann, so ist insoweit auch der Nachbarstaat zu beteiligen. Die grenzüberschreitende Beteiligung ist für diese Fälle relativ detailliert gesetzlich geregelt – für die UVP in §§ 54 ff. und für die Strategische Umweltprüfung in §§ 60 ff. UVPG.

Hier sind sich das deutsche und das tschechische Recht zum Teil sehr ähnlich, da viele dieser Vorschriften durch das Völkerrecht und das Recht der EU geprägt sind, das in beiden Staaten umgesetzt und berücksichtigt werden muss.

Das deutsche Recht sieht somit einige Möglichkeiten vor, die Bevölkerung bereits bei der Planung zu beteiligen. Und auch das tschechische Recht gibt den Behörden und der Öffentlichkeit auf beiden Seiten der Grenze diesbezüglich einige Werkzeuge an die Hand.

ÚČAST VEŘEJNOSTI A DALŠÍCH ORGÁNŮ DLE ZÁKONA O POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (UVP - EIA)

U projektů, které jsou uvedeny v příloze UVP (jako je řada průmyslových závodů, silnic, úložišť odpadu) nebo u plánů, které takové projekty umožňují, musí být často prováděno tzv. posouzení dopadů na životní prostředí a/nebo strategické posouzení vlivů na životní prostředí. Pakliže je zřejmé, že projekt nebo plán může mít významný přeshraniční dopad na životní prostředí, musí být zapojen také sousední stát. V těchto případech je přeshraniční účast upravena poměrně podrobně – pro posuzování vlivů na životní prostředí v § 54 a násl. a pro strategické environmentální posuzování v § 60 a násl. UVP.

Německé a české právo je zde v určitých částech velmi podobné, protože mnoho z těchto předpisů je formováno mezinárodním právem a právem EU, které musí být provedeno a zohledněno v obou zemích.

Německé právo tedy stanovuje řadu možností zapojení obyvatelstva do územního plánování. České právo v tomto ohledu dává občanům i veřejnosti na obou stranách hranice několik nástrojů.

TSCHECHISCHE REPUBLIK: BEBAUUNGSPLANUNG UND MÖGLICHKEITEN DER ÖFFENTLICHKEITSBETEILIGUNG

DAS BAUPLANUNGSVERFAHREN

Die **Bebauungsplanung** wird in der Tschechischen Republik durch das Gesetz Nr.183/2006 Slg. über Bebauungsplanung und Bauordnung (im Folgenden „Baugesetz“), insbesondere in den § 18–102 geregelt.

§

Der **Bebauungsplan** legt gemäß § 43 Baugesetz das Grundkonzept der Gebietsentwicklung, den Schutz dieses Gebietes, die flächendeckende und räumliche Gestaltung (im Folgenden: städtebauliches Konzept), die Landschaftsgestaltung und die Konzeption der öffentlichen Infrastruktur fest. Er definiert das so genannte „bebaute Gebiet“ der Gemeinde, die bebaubaren Flächen und Korridore, den Bereich, in dem Landschaftsveränderungen stattfinden werden und die Flächen, auf denen eine bereits bestehende Bebauung geändert wird. Weiterhin regelt er die Erneuerung oder Wiederverwendung beeinträchtigter Flächen, den Bereich für öffentliche gemeinnützige Bauten und für gemeinnützige Maßnahmen sowie Gebiete, die für eine mögliche spätere Bebauung reserviert werden, und bestimmt die Bedingungen für die Nutzung solcher Gebiete und Korridore.

Der Bebauungsplan muss in einer so genannten **öffentlichen Anhörung** diskutiert werden (§ 22 Baugesetz). Auf dieser Grundlage kann es zu grundlegenden Änderungen des Vorschlages für den Bebauungsplan kommen. In diesem Fall wird der geänderte Entwurf anschließend in einer erneuten öffentlichen Anhörung behandelt (§ 53 Baugesetz).

Den endgültigen Entwurf legt dessen Ersteller/in sodann dem Gemeinderat vor, zusammen mit seiner Begründung. Der **Gemeinderat genehmigt anschließend den Bebauungsplan als eine Maßnahme allgemeiner Art** (das ist vergleichbar mit der deutschen Allgemeinverfügung), sofern er nicht im Widerspruch zu den Raumentwicklungsvorgaben steht, die vom zuständigen Staatsministerium oder dem Bezirk erlassen wurden. Zudem muss eine Abwägung der widerstreitenden Interessen gewährleistet sein und er darf den Stellungnahmen der betroffenen Organe und der Stellungnahme des Bezirksamtes nicht widersprechen.

ČESKÁ REPUBLIKA: ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ A MOŽNOSTI ÚČASTI VEŘEJNOSTI

ŘÍZENÍ O ÚZEMNÍM PLÁNU

Územní plánování v České republice upravuje zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (dále jen „stavební zákon“), zejména v § 18-102.

§

Územní plán dle § 43 stavebního zákona stanoví základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného a prostorového uspořádání (dále jen „urbanistická koncepce“), uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury; vymezí zastavěné území, plochy a koridory, zejména zastavitelné plochy, plochy změn v krajině a plochy vymezené ke změně stávající zástavby, k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území (dále jen „plocha přestavby“), pro veřejně prospěšné stavby, pro veřejně prospěšná opatření a pro územní rezervy a stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů.

Územní plán musí být projednán v tzv. **veřejném projednání** dle § 22 stavebního zákona. Na základě toho může dojít k podstatným změnám návrhu územního plánu, a v tom případě se upravený návrh opakovaně projedná ve veřejném projednání (§ 53 stavebního zákona).

Územní plán následně schvaluje zastupitelstvo obce **jako opatření obecné povahy** (obdoba německých tzv. všeobecných opatření). Pořizovatel nejprve předloží zastupitelstvu obce návrh na vydání územního plánu včetně odůvodnění a zastupitelstvo obce vydá územní plán, pokud není v rozporu s politikou územního rozvoje a územně plánovací dokumentací vydanou krajem nebo výsledkem řešení rozporů a se stanovisky dotčených orgánů nebo stanoviskem krajského úřadu.

MÖGLICHKEITEN DER ÖFFENTLICHKEITSBETEILIGUNG WÄHREND DES PLANUNGSVERFAHRENS

Die Öffentlichkeit hat mehrere Möglichkeiten, wie sie sich mit einer Reihe von prozessualen Instrumenten in den Planungsprozess einbringen kann. Dazu zählen insbesondere Einwände, Anmerkungen, Klagen gegen die Entscheidung über Einwände, ein Antrag auf behördliche Überprüfung der allgemeinen Maßnahmen oder ein Antrag auf Einleitung eines Verfahrens zur vollständigen oder teilweisen Aufhebung der allgemeinen Maßnahme. Alle diese Möglichkeiten stehen **auch der deutschen Bevölkerung** offen.

EINWÄNDE

Einwände gegen den Bebauungsplan kann **nur** ein/e betroffene/r Eigentümer/in, ein/e Vertreter/in der Öffentlichkeit oder ein so genannter „berechtigte/r Investor/in“ (eine Person, der ein öffentliches Verkehrsunternehmen oder öffentliche Infrastruktur gehört, oder die ein solches betreibt oder verwaltet) geltend machen. Der/die öffentliche Vertreter/in ist dabei eine natürliche oder juristische, voll rechtsfähige Person, die von mindestens einem Zehntel der Bürger/innen einer Gemeinde mit weniger als 2000 Einwohnenden oder aber von mindestens 200 Bürger/innen der jeweiligen Gemeinde gewählt wurde, die sachlich übereinstimmende Anmerkungen zum Entwurf des Bebauungsplans geltend machen. Einwände müssen schriftlich innerhalb einer Frist von sieben Tagen seit der öffentlichen Anhörung erhoben werden und eine Begründung enthalten. Die Bedeutung der Einwände liegt darin, dass auf sie mit einer behördlichen Entscheidung reagiert wird, die dann Teil der Begründung der allgemeinen Maßnahme wird.

Gegen die Entscheidung über Einwände kann Klage zum Verwaltungsgericht erhoben werden.

ANMERKUNGEN

Anmerkungen kann – im Unterschied zu den Einwänden – **jede Person** anbringen, und das schriftlich bis spätestens sieben Tage nach der öffentlichen Anhörung.

Der Nachteil von Anmerkungen ist, dass das Organ, das sie zu beurteilen hat, nicht über sie entscheidet, sondern sich nur im Rahmen der Begründung der allgemeinen Maßnahme mit ihnen auseinandersetzt.

MOŽNOSTI ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI DO PROCESU ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Veřejnost, **bez ohledu na státní příslušnost**, má několik možností, jak se může do procesu územního plánování zapojit, a to prostřednictvím řady procesních nástrojů. Patří mezi ně zejména námitky, připomínky, žaloba proti rozhodnutí o námitkách, podnět ke správnímu přezkumu opatření obecné povahy nebo návrh na zahájení řízení o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části u správního soudu.

NÁMITKY

Námitky proti územnímu plánu může podat **pouze** oprávněný dotčený vlastník, zástupce veřejnosti nebo oprávněný investor (vlastník, správce nebo provozovatel veřejné dopravní nebo veřejné technické infrastruktury). Zástupcem veřejnosti může být fyzická nebo právnická osoba plně způsobilá k právním úkonům, kterou zmocnila nejméně jedna desetina občanů obce s méně než 2000 obyvateli nebo nejméně 200 občanů příslušné obce, kteří uplatňují věcně shodnou připomínku k návrhu územně plánovací dokumentace. Námitky musejí být podány písemně ve lhůtě do 7 dnů od veřejného projednání a jejich nutnou součástí je i odůvodnění. Síla námitek tkví v tom, že se vyřizují formou správního rozhodnutí, přičemž to se stává součástí odůvodnění opatření obecné povahy.

Proti rozhodnutí o námitkách lze podat žalobu ke správnímu soudu.

PŘIPOMÍNKY

Připomínky může – na rozdíl od námitek – podat **kdokoliv**, a to nejpozději do 7 dnů od veřejného projednání písemně.

Nevýhodou připomínek je, že orgán, který je bude posuzovat, o nich nerozhoduje, ale pouze se s nimi vypořádává v odůvodnění opatření obecné povahy.

VERFAHREN ZUR ÜBERPRÜFUNG MASSNAHMEN ALLGEMEINER ART

Die Überprüfung von Maßnahmen allgemeiner Art richtet sich nach § 174 Abs. 2 der Verwaltungsgerichtsordnung. Das Verfahren kann durch ein Verwaltungsorgan von Amts wegen innerhalb eines Jahres nach dem Wirksamwerden der Maßnahme eingeleitet werden.

VERFAHREN ZUR VOLLSTÄNDIGEN ODER TEILWEISEN AUFHEBUNG VON MASSNAHMEN ALLGEMEINER ART

Das Verfahren zur vollständigen oder teilweisen Aufhebung einer Maßnahme allgemeiner Art richtet sich nach den §§ 101a–101d der Verwaltungsgerichtsordnung. In diesem Verfahren entscheidet das Gericht, in dessen Bezirk der Sitz der Verwaltungsbehörde liegt, welche die Maßnahme allgemeiner Art erlassen hat. Einen Antrag auf die Eröffnung dieses Verfahrens kann jede Person stellen, die behauptet, durch die angegriffene Maßnahme in ihren Rechten beschränkt zu werden, sowie eine Gemeinde, falls die Maßnahme durch einen Bezirk erlassen wurde. Die Frist für diesen Antrag beträgt ein Jahr nach dem Inkrafttreten der Maßnahme und kann nicht verlängert werden.

Das Gericht muss über den Antrag innerhalb von 90 Tagen nach dem Eingang des Antrages entscheiden.

PETITION

Durch eine Petition können Bürger/innen ihre Meinung oder ihre Ablehnung bezüglich der Aktivitäten der öffentlichen Verwaltung (wozu auch die Bebauungsplanung zählt) äußern. Die Petition bindet ihre Adressaten (die Organe der öffentlichen Verwaltung) zwar nicht; aber sie muss angenommen, beurteilt und innerhalb von 30 Tagen beantwortet werden. Die Antwort muss auch eine Information darüber enthalten, ob und auf welche Weise dem Anliegen entsprochen wird.

PŘEZKUMNÉ ŘÍZENÍ O OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

Přezkumné řízení o opatření obecné povahy se koná dle § 174 odst. 2 správního řádu, přičemž jej může zahájit správní orgán z úřední povinnosti nejpozději do 1 roku od nabytí účinnosti opatření obecné povahy.

ŘÍZENÍ O ZRUŠENÍ OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY NEBO JEHO ČÁSTI

Řízení o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části se koná v souladu s § 101a-101d soudního řádu správního. V tomto řízení rozhoduje krajský soud, v jehož obvodu se nachází sídlo správního orgánu, který vydal OOP. Návrh na zahájení řízení o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části může podat ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech opatřením obecné povahy, vydaným správním orgánem, omezen a pokud bylo opatření obecné povahy vydané krajem, může jej podat obec, a to do 1 roku ode dne, kdy návrhem napadené opatření obecné povahy nabylo účinnosti. Zmeškání této lhůty nelze prominout.

Soud o tomto návrhu musí rozhodnout do 90 dnů poté, kdy návrh soudu došel.

PETICE

Prostřednictvím petice mohou občané vyjádřit svůj názor či nesouhlas s aktivitami veřejné správy, a to včetně územního plánování. Petice sice svého adresáta (orgán veřejné správy) nijak nezavazuje, ale podle zákona musí být přijata, posouzena a nejpozději do 30 dnů na ni musí být odpovězeno, a to včetně způsobu jejího vyřízení.

BETEILIGUNG DER ÖFFENTLICHKEIT AN DER GENEHMIGUNG VON BAUTEN UND GEBIETSVERÄNDERUNGEN MIT AUSWIRKUNGEN AUF NATUR UND LANDSCHAFT

MASSGEBLICHE RECHTSVORSCHRIFTEN

- Aarhus-Konvention
- Gesetz Nr. 114/1992 Slg. über den Schutz von Natur und Landschaft
- Gesetz Nr. 100/2001 Slg. über die Beurteilung des Einflusses auf die Umwelt (so genanntes „EIA-Gesetz“; es entspricht etwa dem Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz in Deutschland)

BETEILIGUNG VON BÜRGER/INNEN DURCH BÜRGERVEREINIGUNGEN (VERBÄNDE)

Von Bedeutung hinsichtlich der Umweltbelange im Rahmen der Bauleitplanung ist das Gesetz Nr. 114/1992 Slg. über den Schutz von Natur und Landschaft. Es verfolgt das Ziel, unter Beteiligung der jeweiligen Regionen, Gemeinden, Eigentümer/innen und Pächter/innen zur Wiederherstellung des natürlichen Gleichgewichtes in der Landschaft beizutragen, die Vielfalt der Lebensformen, Naturwerte und -schönheiten zu schützen, die natürlichen Ressourcen zu verwalten und ein so genanntes Natura-2000-Gebiet in Übereinstimmung mit dem europäischen Recht in der Tschechischen Republik zu schaffen, wobei wirtschaftliche, soziale und kulturelle Bedürfnisse der Bevölkerung sowie regionale und lokale Gegebenheiten Berücksichtigung finden sollen.

Die direkte Beteiligung von Bevölkerung und Gemeinden am Umweltschutz ist in §§ 70 und 71 dieses Gesetzes geregelt. Die Bevölkerung beteiligt sich am Naturschutz mittels Bürgervereinigungen (also Verbänden). Diese Verbände haben das Recht, von den zuständigen Behörden zu verlangen, im Voraus über alle beabsichtigten Maßnahmen und Verfahren, welche die Belange von Natur und Landschaft betreffen könnten, in Kenntnis gesetzt zu werden. Eine solche Aufforderung gilt jeweils für ein Jahr ab ihrer Einreichung. Nach diesem Jahr muss der Verband durch eine erneute Aufforderung deutlich machen, dass er weiterhin unterrichtet werden möchte.

Wenn die Bürgervereinigung einen solchen Antrag gestellt hat, ist sie nach den gesetzlichen Vorschriften Verfahrensbeteiligte. Sie muss die Absicht, Beteiligte werden zu wollen, allerdings innerhalb von acht Tagen ankündigen, nachdem die Verwaltungsbehörde sie über den Verfahrensbeginn informiert hat.

ÚČAST VEŘEJNOSTI A OBCÍ PŘI SCHVALOVÁNÍ STAVEB A ZMĚN ÚZEMÍ S VLIVEM NA OCHRANU PŘÍRODY A KRAJINY

PRÁVNÍ PŘEDPISY

- Aarhuská úmluva
- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (tzv. „zákon EIA“)

ÚČAST OBČANŮ PROSTŘEDNICTVÍM OBČANSKÝCH SDRUŽENÍ (SPOLKŮ)

V otázce územního plánování ve vztahu k životnímu prostředí je významný zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, jehož účelem je za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000 s ohledem na hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry.

Přímá účast občanů a obcí na ochraně přírody je zakotvena v § 70 a 71 tohoto zákona. Občané se na ochraně přírody podílejí prostřednictvím občanských sdružení (spolků). Občanská sdružení mají právo požadovat u příslušných orgánů veřejné správy, aby byla předem informována o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Tato žádost platí 1 rok od jejího podání a je možné, aby ji občanské sdružení podávalo i opakovaně.

V případě, že občanské sdružení podalo takovou žádost, má možnost se jako účastník účastnit zahájeného řízení podle tohoto zákona, ale musí do 8 dnů ode dne, kdy mu správní orgán oznámil zahájení řízení, oznámit, že se tohoto řízení bude účastnit.

BETEILIGUNG VON GEMEINDEN

Das Natur- und Landschaftsschutzgesetz verpflichtet in seinem § 71 die Naturschutzbehörden dazu, mit den Gemeinden zusammenzuarbeiten, ihnen die erforderlichen Informationen und Unterlagen zur Verfügung zu stellen und ihnen gegebenenfalls beabsichtige Eingriffe in die Natur und entsprechende Schutzmaßnahmen zu erklären, vor allem, wenn solche Eingriffe die Umwelt in der Gemeinde beeinflussen oder die Gemeindebürger/innen durch Naturschutzmaßnahmen bei der Ausübung ihrer Eigentumsbefugnisse eingeschränkt werden könnten. Kommunen können sich weiterhin in den Schutz von Natur und Landschaft in ihrem eigenen Gebiet einbringen und sich zur Ausrufung oder Abschaffung von besonders geschützten Gebieten, Gedenkbäumen oder Schutzzonen äußern.

BETEILIGUNG DER ÖFFENTLICHKEIT UND DER GEMEINDEN AN GRENZÜBERSCHREITENDEN UMWELTVERTRÄGLICHKEITSPRÜFUNGEN

Dem Gesetz Nr. 100/2001 Slg. über die Beurteilung des Einflusses auf die Umwelt („EIA-Gesetz“; s. oben) unterliegen alle in Anhang 1 des Gesetzes genannten Anlagen, zum Beispiel Industrieanlagen zur Erzeugung von Elektrizität, Dampf, Warmwasser, Wasser- und Windkraftanlagen, Kernkraftwerke und andere Kernreaktoren sowie deren Demontage usw.

Nach diesem Gesetz muss die zuständige Behörde die Öffentlichkeit über eine geplante UVP unterrichten – danach haben die Öffentlichkeit, die betroffene Öffentlichkeit (damit sind Personen gemeint, deren Belange durch eine Zulassungsentscheidung oder einen Plan oder ein Programm berührt werden; das gilt entsprechend auch für Vereinigungen, darunter auch Vereinigungen zur Förderung des Umweltschutzes), die betroffenen Organe und die betroffenen Gebietskörperschaften die Möglichkeit, sich innerhalb von 30 Tagen nach der Unterrichtung schriftlich zu dieser zu äußern (§ 6 Abs. 8 EIA-Gesetz).

Die Umweltprüfung erfolgt sodann in zwei Phasen:

- 1) das Erkundungsverfahren** und
- 2) das Anschlussverfahren**

ÚČAST OBCÍ

Podle § 71 zákona o ochraně přírody a krajiny jsou orgány státní ochrany přírody povinny spolupracovat s obcemi, předkládat jim požadované podklady a informace, poskytovat potřebná vysvětlení k zásahům do přírody i způsobům její ochrany, zejména pokud takové zásahy mohou nepříznivě ovlivnit prostředí v obci nebo omezit výkon práv jejích obyvatel. Obce se mohou do ochrany přírody a krajiny na svém území zapojit, vyjádřit se k vyhlásování a rušení zvláště chráněných území, památných stromů a jejich ochranných pásem.

ÚČAST VEŘEJNOSTI A OBCÍ A POSUZOVÁNÍ VLIVŮ NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ PŘESAHUJÍCÍ HRANICE STÁTU

Zákonu č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (tzv. zákon EIA) podléhají záměry uvedené v jeho Příloze č. 1 zahrnující např. průmyslová zařízení k výrobě elektrické energie, páry, teplé vody, vodní a větrné elektrárny, jaderné elektrárny a jiné jaderné reaktory včetně demontáže aj.

Podle tohoto zákona má veřejnost, dotčená veřejnost, dotčené orgány a dotčené územní samosprávné celky možnost se do 30 dnů ode dne zveřejnění informace o oznámení písemně vyjádřit k oznámení záměru dle § 6 odst. 8 zákona EIA.

Proces EIA je rozdělen na dvě fáze

- 1) zjišťovací řízení**
- 2) navazující řízení**

ERKUNDUNGSVERFAHREN

Das Ziel des Erkundungsverfahrens ist es, festzustellen, ob ein Vorhaben der Pflicht zur Durchführung einer UVP unterliegt und den Untersuchungsrahmen für die UVP festzulegen. Der Untersuchungsrahmen richtet sich nach dem konkreten Vorhaben und danach, welche Auswirkungen auf die Natur zu befürchten sind. Auch der aktuelle Stand der Wissenschaft und einschlägige Bewertungsmethoden werden berücksichtigt. Alle bis dahin relevanten Unterlagen und ein Bericht, der über das Verfahren erstellt wird, werden sodann der Öffentlichkeit vorgelegt.

Zu diesen Unterlagen kann gemäß § 8 Abs. 3 EIA-Gesetz nicht nur die betroffene Öffentlichkeit (nach § 3 h) des Gesetzes sind das „eine oder mehrere Personen“) Stellung nehmen, sondern auch betroffene Behörden und betroffene Gebietskörperschaften. Die Stellungnahme muss schriftlich innerhalb von 30 Tagen nach der Veröffentlichung der Informationen über die Unterlagen eingereicht werden.

Die betroffene Öffentlichkeit kann außerdem durch eine Klage nach § 7 Abs. 9 EIA-Gesetz die Aufhebung der im Erkundungsverfahren getroffenen Entscheidung verlangen. Über diese Klage muss das Gericht innerhalb von 90 Tagen nach Klageerhebung entscheiden.

ANSCHLUSSVERFAHREN

Im Anschlussverfahren wird schließlich entschieden, ob die ermittelten Umweltbelange einem Vorhaben entgegenstehen. Grundlage für diese Entscheidung sind die im Erkundungsverfahren gewonnenen Informationen. Der Beginn des Anschlussverfahrens ist der Öffentlichkeit mitzuteilen. Die betroffenen Gebietskörperschaften oder die betroffene Öffentlichkeit können schriftlich innerhalb von 30 Tagen nach dieser Mitteilung der zuständigen Behörde melden, dass sie zu Beteiligten im Anschlussverfahren werden möchten.

Die betroffene Öffentlichkeit kann gemäß § 9d EIA-Gesetz die Nichtigerklärung der im Anschlussverfahren getroffenen endgültigen Entscheidung über Zulassung oder Ablehnung des Vorhabens verlangen, indem deren formelle oder materielle Rechtmäßigkeit angegriffen werden.

Über diese Klage gegen die Entscheidung im Anschlussverfahren hat das Gericht ebenfalls innerhalb von 90 Tagen ab der Einreichung dieser Klage zu entscheiden.

ZJIŠŤOVACÍ ŘÍZENÍ

Cílem zjišťovacího řízení je upřesnění informací, které je vhodné uvést do dokumentace se zřetelem na povahu konkrétního záměru nebo druh záměru, dále se zřetelem na faktory životního prostředí, které mohou být ovlivněny a s ohledem na současný stav poznatků a metody posuzování.

K dokumentaci se dle § 8 odst. 3 zákona EIA má možnost vyjádřit nejen dotčená veřejnost, ale i ostatní veřejnost (což je dle § 3 písm. h) zákona EIA „jedna nebo více osob“), dotčené orgány a dotčené územní samosprávné celky. Vyjádření musí být podáno písemně ve lhůtě 30 dnů od zveřejnění informace o dokumentaci.

Dotčená veřejnost se dále může dle § 7 odst. 9 zákona EIA domáhat žalobou zrušení rozhodnutí vydaného ve zjišťovacím řízení a soud musí o této žalobě rozhodnout do 90 dnů od doručení žaloby soudu.

NAVAZUJÍCÍ ŘÍZENÍ

V navazujícím řízení se mohou dotčený územní samosprávný celek nebo dotčená veřejnost písemně do 30 dnů ode dne zveřejnění informace přihlásit správnímu orgánu, aby se staly účastníky navazujícího řízení.

Dotčená veřejnost se může dle § 9d zákona EIA domáhat zrušení rozhodnutí vydaného v navazujícím řízení a napadat hmotnou nebo procesní zákonnost daného rozhodnutí. O žalobě proti rozhodnutí vydanému v navazujícím řízení rozhoduje soud nejpozději do 90 dnů od doručení žaloby soudu.

O žalobě proti rozhodnutí vydanému v navazujícím řízení rozhoduje soud nejpozději do 90 dnů od doručení žaloby soudu.

Die Bevölkerung hat eine große Bandbreite an Möglichkeiten, sich in das Planungsverfahren einzubringen. Das stärkste Mittel sind dabei die Einwände gegen Maßnahmen allgemeiner Art, da die Verwaltung über sie entscheiden muss und diese Entscheidung zu einem Teil der Begründung der Maßnahme wird.

DIE GRENZÜBERSCHREITENDE UMWELTVERTRÄGLICHKEITSPRÜFUNG (UVP) IN DER PRAXIS

Ein aktuelles Beispiel für ein grenzüberschreitendes UVP-Verfahren betrifft das Vorhaben eines Neu- bzw. Ausbaus des Atomkraftwerkes am Standort Dukovany in der Tschechischen Republik. Es wurde 2018 und 2019 durchgeführt. Die entsprechenden Informationen wurden auf den Internetseiten des deutschen Bundesministeriums für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit (BMU) und des Bayerischen Staatsministeriums für Umwelt und Verbraucherschutz (StMUV) zur Verfügung gestellt. Das Verfahren lief folgendermaßen ab:

- Das BMU wurde vom Umweltministerium der Tschechischen Republik über das Verfahren unterrichtet und informierte seinerseits die zuständigen Landesbehörden.
- Das StMUV hatte um die Durchführung einer grenzüberschreitenden UVP gebeten; es fand daraufhin eine Konsultation mit den tschechischen Behörden in Prag und eine internationale öffentliche Anhörung in München statt. Gleichzeitig wurde auch eine öffentliche Anhörung in Tschechien durchgeführt (diese fand mit österreichischer und ungarischer, mutmaßlich wegen der vorangehenden Anhörung in München aber ohne deutsche Beteiligung statt).
- Am Ende dieses Verfahrens veröffentlichte die Tschechische Republik eine deutschsprachige Presseerklärung und einen UVP-Bericht, der vom Tschechischen ins Deutsche und Englische übersetzt wurde.

Občané mají širokou škálu možností, jak do procesu územního plánování zasáhnout. Nejsilnějším prostředkem jsou námítky, o kterých musí být vydáno správní rozhodnutí, které se stává součástí odůvodnění opatření obecné povahy.

POSOUZENÍ PŘESHRANIČNÍHO DOPADU NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ (EIA) V PRAXI

Současným příkladem přeshraničního postupu EIA je projekt výstavby, respektive rozšíření jaderné elektrárny v lokalitě Dukovany v České republice, který byl proveden v letech 2018 a 2019. Příslušné informace jsou k dispozici na webových stránkách Spolkového ministerstva životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti (BMU) a Bavorského ministerstva životního prostředí a ochrany spotřebitele (StMUV). Postup byl následující:

- Ministerstvo životního prostředí České republiky informovalo o postupu BMU, které potom informovalo další příslušné státní úřady.
- StMUV požádal o provedení přeshraničního posuzování vlivů na životní prostředí; poté proběhla konzultace s českými úřady v Praze a mezinárodní veřejné slyšení v Mnichově. Současně se v České republice uskutečnilo veřejné slyšení (proběhlo s Rakouskem a Maďarskem, ale pravděpodobně kvůli předchozímu slyšení v Mnichově bez účasti Německa).
- Na konci tohoto řízení vydala Česká republika tiskovou zprávu v německém jazyce a zprávu EIA, která byla přeložena z češtiny do němčiny a angličtiny.

FAZIT

- Geht es um „normale“ **Bebauungspläne auf der Ebene der Gemeinden**, gibt es in beiden Rechtsordnungen Beteiligungsmöglichkeiten für die direkt davon Betroffenen.
- Diese Möglichkeiten gelten, wenn sie nicht auf Gemeindebürger/innen beschränkt sind, im Grundsatz **auch für die Gemeinden, Behörden und Bevölkerung des Nachbarstaates**.
- In der Praxis liegt es damit aber oft an den (zum Teil recht kleinen) Gemeinden, sich auch über die Grenze hinweg gegenseitig zu informieren oder zu beteiligen – die **Sprachbarriere und die praktischen Herausforderungen** können hierfür jedoch Hindernisse darstellen.
- Auch aus rechtlicher Sicht geht die Verpflichtung der einen Gemeinde nur so weit, wie auch die Gemeinde des Nachbarstaates ihr entgegenkommt (Grundsatz **der Gegenseitigkeit und Gleichwertigkeit**). Generelle gesetzliche Verpflichtungen, zum Beispiel zum Übersetzen der Bauleitpläne gibt es nicht.
- Bei **größeren Vorhaben, welche die Umwelt betreffen**, oder bei Plänen für solche Vorhaben, ist die Beteiligung des Nachbarstaats im Rahmen der Umweltprüfungsverfahren **international vorgeschrieben**.
- Hier ist die Sprachbarriere ein weniger großes Hindernis, da hauptsächlich gut ausgestattete **höhere Behörden (vor allem Ministerien) miteinander kommunizieren** und die Beteiligung auf wenige offizielle Veranstaltungen und Stellungnahmen beschränkt ist.

REALISIERUNG VON EINZELVORHABEN

Auf das Planungsverfahren folgt schließlich die Genehmigung und Umsetzung der Einzelvorhaben. Beide Rechtsordnungen sind hier grundsätzlich ähnlich aufgebaut – jedoch zeigen sich bei der praktischen Umsetzung einige Unterschiede. Im Hinblick auf die Rechte betroffener Dritter im Zusammenhang mit Einzelvorhaben ist der wichtigste **Begriff** in beiden Rechtsordnungen der **des Nachbarn**, also der Person, die wegen einer gewissen räumlichen Nähe vom Vorhaben in seinen Rechten bzw. Interessen (nachteilig) berührt ist. Beide Rechtsordnungen stellen hier auf eine tatsächliche Betroffenheit ab, **unabhängig davon, auf welcher Seite der Grenze** sie eintritt.

ZÁVĚR

- Pokud jde o „normální“ **plány rozvoje na úrovni obcí**, existují pro přímé účastníky v obou právních systémech možnosti účasti na řízení o nich.
- Tyto možnosti účasti platí, pokud nejsou omezeny na obyvatele, v zásadě také pro **obce, úřady a obyvatele sousedního státu**.
- V praxi však často záleží na (někdy docela malých) obcích, aby se navzájem informovaly nebo se účastnily i přeshraničně – **jazyková bariéra a praktické problémy** však mohou představovat překážky.
- Také z právního hlediska je povinnost jedné obce pouze tak dalekosáhlá, dokud jí odpovídá povinnost sousední obce (**zásada vzájemnosti a rovnocennosti**). Obecné právní závazky, jako např. překlad územních plánů, neexistují.
- V případě **větších projektů nebo plánů, které mají vliv na životní prostředí**, je účast sousedního státu **požadována na mezinárodní úrovni**, a to v rámci posuzování vlivů na životní prostředí.
- Zde je jazyková bariéra menší překážkou, jelikož **vyšší orgány (zejména ministerstva)** jsou převážně dobře vybavené na **společnou komunikaci** a účast se omezuje na menší počet oficiálních jednání a stanovisek.

REALIZACE JEDNOTLIVÝCH PROJEKTŮ

Nakonec po procesu plánování následuje schválení a realizace jednotlivých projektů. Oba právní systémy jsou zde v zásadě podobné – existují však určité rozdíly v praktické realizaci. S ohledem na práva dotčených třetích osob v souvislosti s jednotlivými projekty je nejdůležitějším pojmem v obou právních systémech **pojem souseda**, tj. osoby, jejíž práva nebo zájmy jsou (negativně) ovlivněny kvůli prostorové blízkosti projektu. Oba právní systémy jsou založeny na skutečném zasažení/dotčení **bez ohledu na to, na které straně hranice** k němu dojde.

RECHTSLAGE IN DEUTSCHLAND

Einzelvorhaben müssen in Deutschland grundsätzlich mit dem Bauordnungsrecht und mit dem Bauplanungsrecht vereinbar sein.

Wenn das der Fall ist, dann resultiert aus der Eigentumsgarantie des/der Bauherren/in ein Anspruch darauf, bauen zu dürfen.

Bei vielen Vorhaben muss das Vorliegen aller Voraussetzungen durch die Erteilung einer **Genehmigung** nachgewiesen werden. Diese wird erteilt, wenn die formellen Voraussetzungen (Bauantrag, Behördenbeteiligung, Nachbarteiligung etc.) erfüllt sind und das Vorhaben nicht gegen das Bauordnungs- oder Bauplanungsrecht verstößt.

- **Vereinbarkeit mit dem Bauordnungsrecht:** Durch den Bau darf keine Gefahr für die öffentliche Sicherheit und Ordnung entstehen. Einige typische Gefahrenquellen sind dabei speziell geregelt, zum Beispiel die so genannte Erschließung (also der Anschluss an das öffentliche Straßen- und Wegenetz sowie an das Versorgungsnetz), Zugänge und Zufahrten, Abstandsflächen, Baugestaltung, Stellplätze und Garagen.
- **Vereinbarkeit mit dem Bauplanungsrecht:** Falls ein **Bebauungsplan** vorhanden ist, muss ihm das Vorhaben entsprechen. Gibt es einen solchen nicht, richtet sich dessen Zulässigkeit direkt nach dem BauGB. Dieses differenziert wiederum danach, ob es im zusammenhängend bebauten **Innenbereich** (ein neues Bauwerk ist hier nur dann zulässig, wenn es zu den vorhandenen „passt“) oder im **Außenbereich** (dieser soll grundsätzlich von Bebauung freigehalten werden, aber manche Vorhaben dürfen dort beziehungsweise sollen nur dort realisiert werden) gebaut werden soll.

Einfachere Vorhaben im Geltungsbereich eines qualifizierten Bebauungsplanes **brauchen häufig gar keine Genehmigung** – hier reicht es, dass der/die Bauherr/ in einen Bauantrag einreicht und erklärt, dass sein/ihr Vorhaben dem Bebauungsplan entspricht. In diesem Fall findet bei der Behörde keine detaillierte Prüfung mehr statt und der/die Bauherr/in darf einen Monat nach der Vorlage seines/ihrer Antrages mit dem Bau beginnen, wenn er/sie bis dahin nichts Gegenteiliges von der Behörde gehört hat.

PRÁVNÍ ÚPRAVA V NĚMECKU

Jednotlivé projekty musejí být v zásadě slučitelné se stavebním zákonem a zákonem o územním plánování.

V takovém případě z vlastnictví vyplývá právní jistota nároku na výstavbu.

U mnoha projektů musí být existence všech předpokladů prokázána vydáním **povolení**. To se uděluje, pokud jsou splněny formální požadavky (žádost o stavební povolení, účast úřadů, účast souseda atd.) a projekt neporušuje stavební zákon nebo zákon o územním plánování.

- **Kompatibilita se stavebním zákonem:** Budova nesmí představovat ohrožení pro bezpečí veřejnosti a ohrožení pořádku. Některé typické zdroje nebezpečí jsou speciálně regulovány, např. připojení k inženýrským sítím, vchody a přístupové cesty, odbavovací prostory, uspořádání budov, parkovací místa a garáže.
- **Kompatibilita se zákonem o územním plánování:** Je-li k dispozici (kvalifikovaný) **stavební plán**, musí mu projekt odpovídat. Pokud stavební plán neexistuje, řídí se přímo dle BauGB. To se liší dle toho, zda se jedná o stavbu v zastavěném **vnitřním prostoru** (nová stavba je zde povolena, pokud „zapadá“ do stávajícího stavu), nebo má být postavena ve **vnějším prostoru** (v zásadě mimo územní plán s konvenčními budovami, přičemž některé projekty mohou / měly by být realizovány jen v této části).

Jednodušší projekty v rámci kvalifikovaného územního plánu často **nevyžadují žádné schválení** – zde stačí, když developer/majitel předloží žádost o stavební povolení a prohlásí, že jeho projekt odpovídá plánu územního rozvoje. V takovém případě úřad již neprovádí podrobnou kontrolu a klient může zahájit výstavbu jeden měsíc po podání žádosti, pokud do té doby od orgánu neobdržel žádnou námitku.

BETEILIGUNG DER ÖFFENTLICHKEIT UND ANDERER BEHÖRDEN BEI DER REALISIERUNG VON EINZELVORHABEN

Auch bei Einzelvorhaben werden Betroffene beteiligt:

- Im Rahmen der Genehmigung müssen (auch ausländische) **Nachbar/innen** beteiligt werden. Sind sie mit dem Vorhaben nicht einverstanden, bedeutet das aber nicht automatisch, dass dieses dann nicht realisiert werden darf. Vielmehr können ihre Einwände überwunden werden, wenn nicht tatsächlich die Verletzung einer ihn schützenden Norm vorgebracht wird.
- Gegen eine erteilte Baugenehmigung kann man als betroffene/r Dritte/r (darunter fallen **auch betroffene Personen, die im Nachbarstaat** wohnen) das **Verwaltungsgericht** anrufen. Am besten geht man dabei in zwei Schritten vor: **Gegen die Genehmigung** als solche ist **Klage** zu erheben; zusätzlich ist aber auch noch ein **Antrag im einstweiligen Rechtsschutz** nötig, um zu verhindern, dass der/die Bauherr/in auf Basis der Genehmigung mit dem Bau beginnt oder fortfährt. Erfolg haben beide Schritte aber nur, wenn das Vorhaben gegen Vorschriften verstößt, die gerade dazu bestimmt sind, die Interessen des/der Dritten zu schützen. Es reicht somit nicht jeder Verstoß gegen geltendes Recht aus.
- Bei größeren Projekten findet ein so genanntes **Planfeststellungsverfahren** statt (§§ 72 ff. Verwaltungsverfahrensgesetz, VwVfG). Dieses erfordert ein Anhörungsverfahren (§ 73VwVfG), in dessen Rahmen jeder, dessen Belange durch das Vorhaben berührt werden, Einwendungen erheben kann.

ÚČAST VEŘEJNOSTI A DALŠÍCH ORGÁNŮ NA REALIZACI JEDNOTLIVÝCH PROJEKTŮ

I v jednotlivých případech jsou zahrnuti všichni dotčení:

- Do schválení musí být zapojeni **sousedé** (včetně zahraničních). Pokud s projektem nesouhlasí, neznamená to automaticky, že jej nelze realizovat. Námitky mohou být překonány, pokud není doloženo skutečné porušení právní normy, která slouží jejich ochraně.
- Dotčená třetí strana (**včetně zasažených osob, které žijí v sousední zemi**) se může proti udělenému stavebnímu povolení bránit u **správního soudu**. Nejlepší je postupovat ve dvou krocích: musí být podána **žaloba proti schválení** jako takovému; kromě toho je vyžadována i **žádost o dočasnou právní ochranu**, která držiteli povolení zabrání v zahájení nebo pokračování výstavby. Oba kroky jsou však úspěšné pouze tehdy, pokud projekt porušuje předpisy, které mají chránit zájmy třetích stran. Není tedy dostačující jakékoliv porušení platného práva.
- U větších projektů probíhá **tzv. řízení ke schválení plánu** (§§ 72 a násl. správního řádu). To vyžaduje ústní jednání (§ 73 správního řádu), ve kterém proti němu může každý, kdo je tímto plánem či projektem dotčen, uplatnit námitky.

TSCHECHISCHE REPUBLIK: BAUVERFAHREN

Das Bauverfahren wird durch das Baugesetz geregelt, und im Unterschied zum Planungsverfahren, in dem der Bebauungsplan festgelegt wird, geht es beim Bauverfahren um das konkrete Bauvorhaben und dessen Gestaltung.

Das Baugesetz definiert in seinem § 103 Gebäude, bei denen weder eine Baugenehmigung noch eine Bauanzeige nötig sind. Es ist somit für eine/n Bauherre/in vorteilhaft, zunächst zu prüfen, ob für das Vorhaben überhaupt eine Baugenehmigung oder Bauanzeige nötig ist.

In § 104 Baugesetz werden einfache Bauten aufgeführt, bei denen es ausreicht, dass der/die Bauherr/in den Baubeginn anzeigt.

Für die restlichen Gebäude ist eine im Verwaltungsverfahren durch die Baubehörde erteilte Baugenehmigung nötig. Dieses Verfahren wird auf des Antrag des/der Bauherre/in hin eingeleitet. Die Beteiligten an diesem Verfahren werden durch das tschechische Baugesetz wie folgt definiert:

- der/die **Bauherr/in**,
- der/die **Eigentümer/in des Gebäudes**, falls ein Gebäude, das nicht dem/der Bauherre/in selbst gehört, verändert werden soll,
- der/die **Eigentümer/in des Grundstückes**, auf dem das Gebäude errichtet werden soll, falls es nicht dem/der Bauherre/in selbst gehört, sofern das Eigentumsrecht am Grundstück durch die Durchführung des Bauvorhabens direkt betroffen wird,
- der/die **Eigentümer/in eines Gebäudes auf dem Grundstück**, auf dem das Gebäude errichtet werden soll, sowie derjenige, der am Grundstück oder am Gebäude ein Recht hat, das einem dinglichen Nutzungsrecht entspricht, sofern diese Rechte durch die Durchführung des Bauvorhabens direkt betroffen werden,
- der/die **Eigentümer/in des Nachbargrundstückes oder eines Gebäudes auf diesem Grundstück**, sofern das Eigentumsrecht durch die Durchführung des Bauvorhabens direkt betroffen wird,
- **der/die, der/die am Nachbargrundstück oder am Gebäude auf diesem Nachbargrundstück ein Recht hat, das einem dinglichen Nutzungsrecht entspricht**, sofern dieses Recht durch die Durchführung des Bauvorhabens direkt betroffen wird.

ČESKÁ REPUBLIKA: STAVEBNÍ ŘÍZENÍ

Stavební řízení upravuje stavební zákon a na rozdíl od územního plánování, ve kterém je určeno, jaký bude územní plán, se ve stavebním řízení jedná o konkrétní stavbě a její podobě.

Stavební zákon v § 103 vymezuje stavby, u kterých není třeba ani povolení ani ohlášení. Je proto vhodné, aby si stavebník nejprve zjistil, zda stavební povolení vůbec potřebuje.

V § 104 stavební zákon uvádí jednoduché stavby, u kterých stačí, aby je stavebník ohlásil.

Pro ostatní stavby je nutné vydání stavebního povolení ve správním řízení, které vede stavební úřad. Toto řízení je zahájeno na žádost stavebníka a účastníky stavebního řízení jsou podle stavebního zákona:

- **stavebník,**
- **vlastník stavby,** na níž má být provedena změna, není-li stavebníkem,
- **vlastník pozemku,** na kterém má být stavba prováděna, není-li stavebníkem, může-li být jeho vlastnické právo k pozemku prováděním stavby přímo dotčeno,
- **vlastník stavby na pozemku,** na kterém má být stavba prováděna, a ten, kdo má k tomuto pozemku nebo stavbě právo odpovídající věcnému břemenu, mohou-li být jejich práva prováděním stavby přímo dotčena,
- **vlastník sousedního pozemku nebo stavby na něm,** může-li být jeho vlastnické právo prováděním stavby přímo dotčeno a
- **ten, kdo má k sousednímu pozemku nebo stavbě na něm právo odpovídající věcnému břemenu,** může-li být toto právo prováděním stavby přímo dotčeno.

Die Beteiligten des Bauverfahrens können in diesem Verfahren **Einwände** erheben (§ 114 Baugesetz). Diese werden von der Baubehörde allerdings nicht berücksichtigt, sofern sie bereits in anderen Verfahren (wie zum Beispiel die Bauleitplanung, die Erstellung weiterer Gebietsentwicklungspläne, oder Verfahren, in denen die Gemeinde Gebiete festlegt, auf denen nur eingeschränkt gebaut werden darf oder die saniert werden müssen) geltend gemacht wurden oder hätten geltend gemacht werden können.

Die Baubehörde kann im Verfahren eine mündliche Verhandlung anordnen (beziehungsweise diese mit einer Ortsbesichtigung verbinden, falls das zielführend ist). Von einer mündlichen Verhandlung und einer Ortsbesichtigung kann aber abgesehen werden, wenn der Behörde die Ausmaße der Baustelle gut bekannt sind und der Antrag genügend Unterlagen für die Beurteilung des beantragten Bauvorhabens und der Baubedingungen enthält.

Das Ergebnis des Bauverfahrens ist die Erteilung einer **Baugenehmigung**.

ERFAHRUNGEN AUS DER PRAXIS

Nicht nur im rechtlichen Grundkonstrukt, auch in der Praxis zeigt sich die Funktionsfähigkeit des Baurechts. In Deutschland hängt die Dauer des Genehmigungsverfahrens davon ab, wie detailliert und vollständig die eingereichten Bauvorlagen sind und wie viele Fachstellen (zum Beispiel auch das Landesamt für Denkmalpflege) beteiligt werden müssen. Im Idealfall liegen zwischen der Antragstellung und der Genehmigungserteilung nur vier bis sechs Wochen.

In der Tschechischen Republik liegt nach wie vor das größte Problem darin, dass das Bauverfahren kompliziert ist und sehr lange dauert. Das liegt zum Teil an der tatsächlichen Behördenstruktur und der langwierigen Beteiligung anderer Behörden, die sehr viel Zeit in Anspruch nimmt. Aus diesem Grund wird auch eine Reform des Baurechts angestrebt.

Účastníci stavebního řízení mohou uplatnit ve stavebním řízení **námítky** (§ 114 stavebního zákona), ale pokud by byly uplatněny námítky, které byly nebo mohly být uplatněny při územním řízení, při pořizování územně plánovací dokumentace nebo při vydání územního opatření o stavební uzávěře anebo územního opatření o asanaci území, stavební úřad k nim nepřihlíží.

Stavební úřad může v řízení nařídit **ústní jednání** (případně ho spojit s ohledáním na místě, je-li to účelné). Od ústního jednání či ohledání na místě ale může upustit, jsou-li mu dobře známy poměry staveniště a žádost poskytuje dostatečný podklad pro posouzení navrhované stavby a stanovení podmínek k jejímu provádění.

Výsledkem stavebního řízení je **vydání stavebního povolení**.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE

Funkčnost stavebního zákona je patrná nejen v základní právní struktuře, ale také v praxi. V Německu závisí délka schvalovacího procesu na tom, jak podrobně a úplně jsou předloženy stavební plány a kolik odborníků (např. Státní úřad pro památkovou péči) musí být zapojeno. V ideálním případě je doba mezi žádostí a schválením pouze čtyři až šest týdnů.

Zkušenosti z praxe ukazují, že trvalým problémem v České republice je zejména složitost a reálná délka stavebních řízení. To je částečně způsobeno již strukturou stavebních úřadů a zdoluhavým zapojením dalších orgánů, což celý proces velmi prodlužuje. Z tohoto důvodu se také plánuje novela stavebního práva.

Für die Beantwortung weiterer Fragen wurde eine Arbeitsgruppe eingerichtet. Mehr dazu auf:

Byla zřízena pracovní skupina, která zodpovídá další otázky. Více na:

<https://region-bez-hranic.eu/>

**Europäische Union
Evropská unie**
Evropský fond pro
regionální rozvoj

Ziel ETZ | Cil EÚS
Freistaat Bayern –
Tschechische Republik
Česká republika –
Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)